На сторінках СУМ знайшли своє місце розмовні лексеми із позначкою «розм. рідко». Значення шести лексем з наведеною ремаркою проілюстровано цитатами з творів І. Франка. Ці лексеми належать до таких тематичних груп:

1. **Назви трудового процесу**: вимазувати, значення лексеми «викреслювати що-небудь з написаного» [2, с. 428]: А ви її [дитину] зо спису [списку] *вимажіть* [2, с. 428].
2. **Характеристики людини**: бідачка, вожак, вітрогін: Побачивши свого єдиного сина зомлілого, бідачка [Бенедьова мати] гадала, що вже по її синові [2, с. 176], Вмер *вожак* їх [русів] найчільніший, ..Що рік в рік на наші вежі Налітав [2, с.724], [Пан:] Значить, не обходив саду з тобою він? [Сліпець:] Та як? Та ж він [кривий], я теж не *вітрогін* [2, с. 688].
3. **Назви опредміченої дії**: визивання: На різних кінцях арештантського будинку, з різних поверхів, з кільканадцяти вікон нараз посипалися крики, *визивання*, свист [2, с. 398].
4. **Назви властивостей предметів**: басаманистий: Оцею стежкою повзли мої земляки одно за одним, згорблені та прикурені пилом, повзли звільна, мов довга сіра гусільниця по зеленій *басаманистій* хустці [2, с. 109].

Як засвідчують приклади, серед лексем з позначкою «рідко» найбільше іменників (визивання, бідачка, вожак, вітрогін), значно менше дієслів (вимазувати) та прикметників (басаманистий). Зазначимо, що й сьогодні переважна більшість цих лексем використовується досить рідко, вони відійшли до пасивного фонду української мови.

Справжні майстри художнього слова часто вдаються до емоційної лексики. Така лексика служить для вираження різних почуттів і переживань людини. Лексеми, які в СУМ мають позначку «пестл.», належать до таких тематичних груп:

1. **Назви родинних стосунків**: бабонька, пестливе до баба [2, с. 76]: Ой, *бабонько*, правда ваша! [2, с. 76].
2. **Назви пір року**: веснонька, пестл. до весна [2, с. 341]: Ще щебече у садочку соловій Пісню любую *весноньці* молодій [2, с. 341].
3. **Назви напій**: винце, пестл. до вино [2, с. 444]: – Чи справді, чи лиш так мені ввижається, що чую пахощі від свіжого *винця*? [2, с.444].

Експресивне забарвлення цих лексем уноситься словотворчими засобами, зокрема суфіксами пестливості.

На противагу пестливій лексиці в СУМ наявні приклади з творів І. Франка для ілюстрації лексем, що передають негативне значення, а саме: бабитися. Виявляти безвільність, нерішучість, розніженість [2, с. 76], віршоробство. Писання пустих, бездарних віршів [2, с. 683]: Годі *бабитись*, годі, як дитя за метеликом, ганятись за власними привидами! [2, с. 76], Цікаво, що всі ті нові віртуози *віршоробства* і вітряки, які перемелюють чужі ідеї та чужі люди, знайдуть такого в віршах д. Глушкевича, чого б вони вже в десять раз краще і дотепніше не перемололи! [2, с. 683].

Для більшої виразності мови І. Франко використовував зменшено-пестливі лексеми, які належать до таких тематичних груп:

1. **Назви частин організму людини і тварини**: вушенько: – А ви мої *вушенька*, що робили? – Ми уважно надслуховували, чи не наближаються твої вороги [2, с. 791].
2. **Назви рослини**: билинка: Всі померли, саму бабу лишили на світі, саму, як билинку в полі [2, с. 165].

Лексема *віночок* зазвичай означає елемент дівочого народного костюму і належить до тематичної групи назв прикрас. У Франковому контексті виникає ще одне значення цього слова – оточення: Новенька селянська хата з білими стінами, з ясними вікнами, у *віночку* розлогих верб та яблунь [2, 677].

Отже, розмовна лексика в усьому різноманітті тематичних груп широко ілюструється цитатами з творів українського письменника І.Франка.

Під книжними, за визначенням С. Єрмоленко, «розуміють слова, що вирізняються на тлі стилістично нейтральної лексики літературної мови своїм походженням, особливістю словотвірної будови та вузькою сферою ужитку» [4, с. 256]. Ось лексеми з позначкою «книж.», які проілюстровано в СУМ прикладами з творів І. Франка: *адепт*. Прибічник, послідовник якого-небудь учення або ідеї [2, с.20]), *аргументувати*. Наводити докази, обґрунтовувати [2, с. 58]), *апофеоз*. Звеличування якої-небудь особи, події, явища [2, с. 55]), *апробація*. Офіційне схвалення, затвердження чого-небудь після випробування, перевірки [2, с. 56]), *аргумент*. Підстава, доказ, які наводяться для обґрунтування, підтвердження чого-небудь [2, с. 57]), *аргументація*. Сукупність аргументів [2, с. 57]). У час, коли творив І.Франко, усі ці лексеми широко функціонували в українській літературній мові, проте сьогодні лексема *адепт* відійшла до пасивного фонду української мови: Думка про права і суспільну